

Konsul honorowy RL w Szczecinie: Niestety, Litwinów jest tu coraz mniej

Rozmawiamy z Wiesławem Wierzchosiem, konsulem honorowym Litwy w Szczecinie. Jak dowiadujemy się — póki co nieoficjalnie — w tegorocznym upamiętnieniu śmierci lotników litewskich wziąć udział mają prezydenci obu krajów.

Leszek Wątróbski: Konsulat honorowy Republiki Litewskiej w Szczecinie powstał w roku 2006...

Wiesław Wierzchoś: ...a jego otwarcie nastąpiło 12 października tego samego roku. Przyczyną główną, dla której powstał nasz konsulat, był fakt, że nasze miasto jest ważnym dla Litwy miejscem. W pobliżu niego, w roku 1933 tragicznie zginęli dwaj litewscy lotnicy, bohaterowie Litwy — Stasys Darius i Steponas Girėnas, którzy poświęcili swój lot Republice Litewskiej.

Jakie osiągnięcia przez lata swojej działalności ma na swoim koncie konsulat honorowy pod Pana kierownictwem?

Zajmowaliśmy się współpracą polsko-litewską, a dokładniej naszego zachodniopomorskiego regionu. I tak np. współpraca naszych miast — Szczecina i Kłajpedy — rozpoczęła się jeszcze w roku 2002 i obejmuje obszary edukacji, kultury, nauki, organizacji imprez morskich, gospodarki morskiej, izb gospodarczych oraz współpracy szkół wyższych. Porozumienie o współpracy zostało następnie odnowione podczas wizyty prezydenta miasta Szczecina w Kłajpedzie w marcu 2009 r. i dotyczyło współpracy partnerskiej. Powstał też projekt połączenia promowego Kłajpedy ze Świnoujściem. Niestety z różnych powodów nie udało się go sfinalizować. Planowany był nawet tak zwany rejs pilotażowy, który jednak nie doszedł do skutku. Miał to być statek Unity Line. Przepłynięcie promu z Kłajpedy do Świnoujścia to rząd wielkości 17 do 18 godzin — przy odległości ponad 1 300 km.

Udało się natomiast doprowadzić do bliższej współpracy pomiędzy uczelniami litewskimi a uczelniami Szczecina...

...zaczęną od współpracy Uniwersytetu Wileńskiego z Pomorską Akade-

Wiesław Wierzchoś, konsul honorowy Republiki Litewskiej w Szczecinie

mią Medyczną. Podpisanie umowy o współpracy nastąpiło w marcu 2019 r. Jej pomysł zrodził się podczas spotkania z rektorem Akademii Medycznej prof. dr. hab. Bogusławem Machalińskim. Doszliśmy wspólnie do wniosku, że kontakty pomiędzy Litwą i Polską nie są jeszcze dostatecznie wykorzystane. Kolejną współpracę nawiązały w roku 2022 nasze uniwersytety: wileński i szczeciński. Pod auspicjami rektorów: prof. Arvydasa Petrauskasa oraz prof. Waldemara Tarczyńskiego, po kilkumiesięcznych konsultacjach i spotkaniach, obie strony podpisały umowę o współpracy. Oba uniwersytety będą teraz współpracować na bazie dotychczasowych osiągnięć naukowych, wymieniać i dzielić doświadczenia, korzystać z bogatej biblioteki Wydziału Prawa Uniwersytetu Wileńskiego (jednej z największych w Europie). Wykłady zaś z prawa litewskiego na Uniwersytecie Szczecińskim będzie prowadził m.in. dr. hab. Vytautas Nekrošius.

Interesujące było tegoroczne kwietniowe spotkanie z polskimi krótkofalowcami...

...na którym obecni byli: sekretarz Zarządu Głównego Polskiego Związku Krótkofalowców w Warszawie — Piotr Skrzypczak; sekretarz zachodniopomorskiego Oddziału Terenowego PZK w Szczecinie — Stefan Jaworski oraz Wiesław Sienkiewicz — krótkofalowiec z Myśliborza. Omówiliśmy dotychczasową współpracę oraz lipcowe plany na 90. rocznicę przelotu przez Atlantyk bohaterskich lotników litewskich. Krótkofalowcy RP zaprosili na tę doniosłą uroczystość krótkofalowców z Litwy i Niemiec. Nasze spotkanie z krótkofalowcami było też okazją do złożenia podziękowań w imieniu naszego konsulatu za 17 lat — nie tylko za obecność na dorocznych uroczystościach państwowych, ale również za informowanie o tym wydarzeniu krótkofalowców z Europy i świata.

Dobrze układa się również współpraca pomiędzy szkołami zachodniopomorskimi a litewskimi...

Taka współpraca istnieje m.in. pomiędzy Zespołem Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 3 im. S. Dariusa i S. Girėnasa w Myśliborzu a Gimnazjum im. S. Dariusa i S. Girėnasa w Kownie. I tak np. w ramach polsko-litewskiej wymiany młodzieży przyjechała z Kowna grupa 31-osobowa. Nasza młodzież gościła natomiast w Kownie. Goście z Kowna zwiedzili zabytki Myśliborza oraz odwiedzili Kolegiatę pw. Jana Chrzciciela, Miejski Ośrodek Kultury, Ratusz i Bibliotekę Powiatową. Byli też na uroczystej kolacji i dyskotekce. Następnie litewscy goście udali się do Pszczelnika w celu złożenia kwiatów i zapalenia zniczy pod pomnikiem litewskich lotników, którzy tam zginęli — lecąc na trasie Nowy Jork-Kowno.

19.>>

Następnie goście z Litwy udali się do Ogrodu Dendrologicznego w Przelewicach. Tego samego dnia uczestniczyli ponadto w uroczystej kolacji, a po niej bawili się na dyskotece. Były wreszcie pokazy kuchni polskiej i litewskiej. W ostatnim dniu pobytu razem z gośćmi litewskimi odwiedziliśmy Sanktuarium Miłosierdzia Bożego oraz Dom Zakonny Sióstr Jezusa Miłosiernego w Myśluborzu. Na zakończenie ich pobytu podpisany został traktat o współpracy pomiędzy młodzieżą ZSP Nr 3 w Myśluborzu i Gimnazjum im. S. Dariusza i S. Girėnasa w Kownie.

Nie rozmawialiśmy jeszcze o Litwinach, którzy zamieszkują pański rejon konsularny – czyli Szczecin i województwo zachodniopomorskie...

Jest ich niestety coraz mniej. Nadal organizujemy wspólne spotkania dla członków szczecińskiego oddziału Stowarzyszenia Litwinów w Polsce. Jest ich zazwyczaj kilka w ciągu roku. Odbywają się one zwykle z okazji litewskich świąt państwowych i religijnych. Najważniejsze z nich obchodzone są w lutym i marcu. I tak 16 lutego obchodzimy Dzień Odrodzenia Państwa Litewskiego. I jeszcze Dzień Niepodległości obchodzony 11 marca, który upamiętnia walkę Litwinów o wolność swej Ojczyzny, języka ojczystego oraz samostanowienia. Dodatkowo obchodzimy dwa

■ Ks. bp Henryk Wejman z litewskimi gośćmi – ambasadorem Eduardasem Borisovasem i małżonką, konsulem honorowym w Szczecinie Wiesławem Wierchosiem oraz I sekretarzem ambasady litewskiej w Warszawie

święta w lipcu – w rocznicę bitwy pod Grunwaldem oraz w rocznicę śmierci bohaterskich lotników, którzy zginęli pod Pszczelnikiem. Szczególnie ważne są dla nas spotkania pod pomnikiem w Pszczelniku... Praktycznie w moim regionie konsularnym mieszka obecnie około 20 rodzin litewskich. Wiele z nich to rodziny mieszane.

Wracając do 90 rocznicy śmierci lotników litewskich w Pszczelniku pod Myśluborzem...

Rozmawiamy tutaj o konkretnym locie, który odbył się 15 lipca 1933 r. Litewscy lotnicy zamierzali pokonać bez międzylądowania trasę Nowy

Jork-Kowno samolotem nazwanym „Lituanica”. Wystartowali z Nowego Jorku rano 15 lipca 1933 r., w rocznicę zwycięstwa wojsk polskich i litewskich pod Grunwaldem. Lecieli bez radia, zmuszeni byli zabrać ze sobą odpowiednią ilość paliwa. Zamierzali pokonać trasę o długości ponad 7 tys. km bez międzylądowania. I po ponad 37 godzinach lotu doszło do wielkiej tragedii. 17 lipca o godzinie 0.36 w nocy, w lesie w okolicy Kundham (obecnie Pszczelnik, koło Myśluborza) w ówczesnych Niemczech, doszło do katastrofy – samolot rozbił się, a obaj Litwini zginęli.

21.>>

■ Młodzież litewska z Sejn i Puńska w Pszczelniku (2022)

20.>>

Do celu zabrakło im tylko 650 km. W Kownie na przylot pilotów czekało tysiące ludzi.

M. in., mamy, niepotwierdzoną jeszcze oficjalnie, informację, że w tegorocznych uroczystościach 90. rocznicy tragicznej śmierci lotników litewskich udział wezmą prezydenci naszych krajów — Polski i Litwy.

W obecności prezydenta Republiki Litewskiej Valdas Adamkusa, ks. abp metropolity Zygmunta Kamińskiego odsłonięto 13 lipca 2008 r. w katedrze szczecińskiej tablicę pamiątkową dedykowaną tragicznie zmarłym litewskim lotnikom.

W kaplicy znajduje się też dar papieża Jana Pawła II — kopia obrazu Matki Boskiej Ostrobramskiej, pochodząca z roku 1947 i wykonana przez Łucję Bałzukiewicz. Dar przekazał papież w 1983 r. — podczas drugiej pielgrzymki do Ojczyzny. W oknie kaplicy znajduje się natomiast witraż Ireny Kisielewskiej „Mater Misericordiae” z wizerunkiem obrazu, Ostrej Bramy i kościoła św. Anny w Wilnie.

A kto Panu pomaga, kto Pana wspiera?

Jedną z wspierających mnie osób, jako społeczny asystent, jest pani Krystyna Korcuć — prezes Stowarzyszenia Przyjaciół Wilna, Ziemi Wileńskiej, Nowogródzkiej i Polesia „Świt”. Chciałbym jednocześnie podkreślić, że osiągnięcia te nie by-

■ Młodzież z Myśliborza składa kwiaty na grobie Ludwika Narbutta — powstańca styczniowego (maj 2022) Fot. archiwum prywatne

łyby możliwe bez ścisłej współpracy i życzliwości wszystkich ambasadorów Republiki Litewskiej w Polsce, którym za wszystko bardzo dziękuję za pośrednictwem JE ambasadora Eduardasa Borisovasa. Podziękowania należą się również biskupom i proboszczom szczecińskiej archikatedry, które przekazują za pośrednictwem JE Metropolity Szczecińsko-Kamińskiego Abp Andrzeja Dziegi. Specjalne podziękowania kieruję ponadto do władz województwa zachodniopomorskiego, miasta Szczecina i

miasta Myślibórz oraz do naszych sponsorów wydarzeń kulturalnych — Zarządu Portu Szczecin-Świnoujście, Polskiej Żeglugi Morskiej, C.Hartwig Szczecin oraz do mediów, które objęły nasz konsulatu patronom medialnym — tj. TVP Szczecin, Radio Szczecin, Kurier Szczeciński i Kurier Wileński ukazujący się na Litwie.

A ja dziękuję Panu Konsulowi za rozmowę i życzę dalszych sukcesów w budowaniu współpracy i przyjaźni polsko-litewskiej. ■

Rozmawiał Leszek Wątróbski
Fot. autor

■ Szczecińscy Litwini w Pszczelniku (2022)